

Facultade de Historia

Información básica

La planificación de la enseñanza proporciona al alumno una serie de competencias que integran el nivel de conocimientos (saber), el de capacitación en habilidades y destrezas (saber hacer) y el de formación en actitudes y valores (saber ser y estar). En la línea de otras titulaciones reconocidas en las universidades europeas, al englobar contenidos de las disciplinas de Geografía, Historia e Historia del Arte, la oferta de nuestra Facultad puede dotar al alumno de una serie amplia de competencias específicas.

Igualmente destaca el carácter humanístico de nuestras disciplinas con una larga y consolidada tradición académica y universitaria, y su capacidad para dar cuenta de algunas de las realidades culturales de nuestro tiempo. Oferta, en conjunto, una formación básica en contenidos interdisciplinares relativos al conocimiento de la estructura diacrónica del pasado, de las coordenadas espacio-temporales, las interrelaciones geográficas y culturales. Una formación en contenidos instrumentales y una formación con ámbitos temáticos y territoriales específicos, y una formación en conocimientos prácticos-académicos, a través de las prácticas. El conocimiento de nuestro pasado cultural permite aportar las herramientas analíticas y conceptuales necesarias para acceder de un modo reflexivo y crítico a las producciones culturales del pasado, además de proporcionar los valores humanos, y principios éticos necesarios sobre los que asienta la sociedad actual.

Con el objetivo de dar respuesta a la demanda social de diferentes profesionales, y a los futuros graduados se posibilita una continuación académica coherente con la puesta en marcha del Master oficial en "Historia, Territorio y Recursos patrimoniales", con un perfil investigador, siguiendo los criterios y planteamientos establecidos en el Real Decreto 1993/2007 por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales. La propuesta sustituye al Programa de Doctorado "Sociedad, Cultura y Poder en la Historia" (bienio 2008-2010) que en la evaluación de la Agencia Nacional Evaluadora de la Calidad Académica (ANECA) recibió la Mención de Calidad.

La capacidad docente del centro ha quedado consignada en la evaluación docente realizada por la Universidad de Vigo desde 2002-2003 hasta la actualidad. Asimismo, los resultados de la auditoria externa realizada en el centro manifestaron la idoneidad de las titulaciones en relación con los recursos disponibles. Cabe destacar también la experiencia adquirida durante la puesta en marcha de los programas piloto con sistemas de transferencia ECTS, en los que nuestra Facultad ha sido pionera.

El carácter multidisciplinar y polivalente de los estudios (Historia, Arte y Geografía) capacita para un amplio abanico de salidas profesionales a sus egresados tan competitivos como los especializados en una sola de las disciplinas humanísticas, habida cuenta de la cada vez mayor flexibilidad del actual mercado laboral entre titulaciones y puestos de trabajo. Los servicios educativos, los servicios de la administración, los medios de comunicación, los centros de educación superior y secundaria, y un largo espectro de instituciones y empresas, proporcionan un marco para el desempeño de actividades relacionadas con el perfil formativo del grado, preparando para una gran variedad de actividades.

Además, la riqueza histórica, artística, arqueológica y natural proporciona una estrecha relación entre los estudios universitarios y el mercado laboral, abriendo una nueva vía de profesionalización ante la creciente consideración del legado cultural heredado como recurso dotado de valor económico o productivo. La demanda y salidas profesionales en el terreno de la conservación, protección, gestión y difusión del patrimonio y el resto de actividades relacionadas con el turismo cultural abren un amplio horizonte a la salida profesional de nuestros futuros graduados. Las oportunidades ofrecidas por la constante expansión de las actividades económicas relacionadas con el patrimonio, la necesidad normativa de realización de excavaciones arqueológicas, la aplicación de normativas de ordenación del territorio y el turismo de calidad generan una constante demanda de utilidad de nuestras disciplinas.

Los datos de la tasa de eficiencia de nuestro centro son favorables, acercándose al 100%. Lo que sin duda indican las tasas es la mejora continua, mostrando el gran interés del alumnado en la consecución del título. Los procedimientos existentes

en el Sistema de Garantía Interno de Calidade (SGIC) del centro valorarán el progreso y los resultados obtenidos.

Facultade de Historia

A Facultade de Historia, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta dúas titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): Grao e Posgrao. Ademais manténse vixente a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. <?xml:namespace prefix = "o" ns = "urn:schemas-microsoft-com:office:office" />

Neste ano académico 2010-2011 impártense o primeiro e segundo curso do Grao en Xeografía e Historia; asemade, o terceiro, cuarto e quinto curso da Licenciatura en Historia.

No Posgrao xa se desenvolveu o curso de Mestrado en □Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais□ (2009-2010) que posibilita, no mesmo Centro, a realización da Tese de Doutoramento. A información relativa á convocatoria 2010-2011 deste Mestrado de Investigación poder ser consultada nesta web.

Grao en Xeografía e Historia

Materias

Curso 2º

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G250V01301	Xeografía: Espazos e sociedades	1C	6
002G250V01302	Historia antiga universal	1C	6
002G250V01303	Historia de América precolombina e colonial	1C	6
002G250V01304	Historia medieval universal	1C	6
002G250V01305	Paleografía	1C	6
002G250V01401	Historia: Metodoloxía da historia	2C	6
002G250V01402	Arqueoloxía aplicada	2C	6
002G250V01403	Historia contemporánea universal	2C	6
002G250V01404	Historia da arte medieval	2C	6
002G250V01405	Historia moderna universal	2C	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía: Espazos e sociedades				
Materia	Xeografía: Espazos e sociedades			
Código	002G250V01301			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2º	1C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Bralo Ron, Maria Rosa Concepcion			
Profesorado	Bralo Ron, Maria Rosa Concepcion			
Correo-e	rbr@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introdución a Xª Rexional do Mundo dende novos enfoques metodolóxicos facendo fincapé nos desequilibrios socioeconómicos Norte/ Sur na era da Mundialización.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial
A4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais.
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer as claves explicativas do desenvolvemento desigual do espazo xeográfico, integrando a dimensión espacial e temporal na interpretación dos feitos socio-económicos e territoriais.	A3 A5	B1
Capacidade de análise e síntese no estudo dos fenómenos socio- espaciais e compromiso ético.		B1 B8
Comprender as relacións espaciais, con sentido crítico,a diferentes escalas territoriais.	A4	B2 B7 B11

Contidos

Tema	
1.- Introdución á Xeografía Rexional: inercias e novidades.	1.1.- O saber xeográfico e a evolución dos estudos rexionais. 1.2.- Instrumentos básicos para o estudo do espazo-mundo e da Mundialización.
2.- A organización do espazo mundial dende unha perspectiva integradora.	2.1. O funcionamento do Sistema Capitalista Mundial. Actores. 2.2. Desigualdades. Teorías explicativas. 2.3. A rexionalización dos fluxos económicos e os desequilibrios.
3.- Globalización e polarización das desigualdades. A dialéctica Norte - Sur.	3.1. Rasgos dos espazos desenvolvidos e a súa delimitación. Subtema 1.1. Rasgos dos espazos desenvolvidos e a súa delimitación. Papel das grandes potencias. 3.2. Rasgos dos espazos subdesenvolvidos e a súa delimitación. Papel de Iberoamérica, África, Asia no espazo-mundo. Exemplos. 3.3. Movementos alternativos fronte a globalización. Os foros sociais e o altermondialismo.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	10	35
Seminarios	9	15	24

Traballos tutelados	6	20	26
Titoría en grupo	3	5	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	30	34
Estudo de casos/análise de situacións	3	20	23
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición pola profª dos contidos teóricos fundamentais con apoio de material didáctico para incentivar a participación.
Seminarios	Dedicados a temas bibliográficos, comentarios de textos, de material audiovisual e debates para obter destrezas e capacidades relativas á materia.
Traballos tutelados	Orientados ao coñecemento e exposición de temas específicos extraídos do contido do temario, con perspectiva crítica e proposta de alternativas.
Titoría en grupo	Para seguimento da realización de traballos e comentarios, asesorar e aclarar dúbidas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir os obxectivos previstos e orientacións que eviten plantexamentos metodolóxicos inadecuados.
Traballos tutelados	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir os obxectivos previstos e orientacións que eviten plantexamentos metodolóxicos inadecuados.
Titoría en grupo	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir os obxectivos previstos e orientacións que eviten plantexamentos metodolóxicos inadecuados.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Haberá un exame ou proba teórico-práctica para valorar os coñecementos adquiridos, así como a capacidade de análise crítica e a exposición de ideas de forma clara e concreta.	30
Seminarios	Avaliaránse os comentarios sobre textos, videos, fontes de información, etc. que se soliciten, sexa oralmente ou por escrito.	30
Traballos tutelados	Entregarase un ensaio escrito, sobre unha temática establecida a principios do curso, que será defendido nunha actividade presencial na aula, e no que se pedirá unha correcta estruturación metodolóxica, uns contidos claros, según os obxectivos fixados, e razoamentos críticos.	30
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e a participación do alumnado.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todo alumno matriculado na asignatura terá dereito a exame final.

Bibliografía. Fontes de información

Varios, **Atlas de la globalización.**, Le Monde Diplomatique, en español,
 Brunet, R. (Dir.), **Géographie Universelle**, Belin-RECLUS, 10vols.,
 Méndez, R. y Molinero, F., **Espacios y sociedades. Introducción a la Gª Regional del mundo**, Ariel, 6ª ed. posta ó día,
 Martínez Peinado e Vidal Villa, **Economía mundial**, Mc Graw-Hill, 2ª ed.,
 Amín, S, **El capitalismo en la era de la globalización**, Paidós,
 Stiglitz, J., **El malestar de la globalización.**, Taurus,
 Cavanagh e outros, **Alternativas a la globalización**, Gedisa,
 Varios Autores, **El estado del mundo-2010. Anuario económico y geopolítico mundial.**, Akal,
 Varios, **Guía del Mundo.**, Item/Entreculturas/Iepala/SM,
 PNUD, **Informe sobre desarrollo humano**,
 Susan George, **Otro mundo es posible si...**, Icaria,

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Historia contemporánea universal/O02G250V01403

Historia de América precolombina e colonial/O02G250V01303

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia: Fontes de información en humanidades/O02G250V01101

Outros comentarios

Mundo Actual (3º) e Xeografía de Galicia (3º) son materias que continúan o temario.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia antiga universal				
Materia	Historia antiga universal			
Código	002G250V01302			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	1C
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana Maria			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana Maria			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	A materia de Historia Aniga Universal impártese no 2º curso de Grao de Xeografía e Historia e está incluída no bloque de Historia Universal. Neste conxunto, cronoloxicamente, está a continuación da Prehistoria Universal, impartida no 1º curso e antes da Historia Medieval Universal, que se imparte neste mesmo curso. O seu cometido principal é achegar aos/as estudantes as principais características das primeiras estruturas estatais que naceron e se desenvolveron en Exipto, Grecia e Roma, así como establecer elementos comparativos entre as distintas formas en que se manifestou o poder en relación co territorio, a sociedade e a relixión.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
A través da aproximación e coñecemento doutras sociedades e outras culturas, será frecuente establecer comparacións críticas entre as variadas circunstancias do pasado e da actualidade. Situación que favorecerá o respecto á diversidade	A12
Análise e coñecemento dalgunhas primeiras culturas da civilización, analizando a orixe de elementos esenciais na nosa cultura: o nacemento da escritura, as primeiras sociedades estatais, a xerarquización.	A16
A través do coñecemento do principio e desenvolvemente das chamadas altas culturas asumiremos as orixes dunha das culturas máis emblemáticas de Oriente, coma Exipto, e os dous pilares da civilización occidental: Grecia e Roma.	A22
A través da lectura de fontes antigas e estudos actuais, da análise dos datos arqueolóxicos e da iconografía, o/a estudante desenvolverá a posibilidade de analizar e sintetizar os resultados obtidos	B1
Na realización dos traballos e nos seminarios será fundamental ir adquirindo e manifestando as posibilidades de organizar e planificación da información que a través das exposicións teóricas e das lecturas individuais adquiriron os/as estudantes	B3

Contidos	
Tema	
Tema 1. Introducción	1.1 Definición e límites da Historia Antiga 1.2. Conceptos e problemática 1.3. Os espazos e os tempos
Tema 2. As formas de poder e territorio	2.1. Exipto: O poder universal e a unificación do territorio 2.2. Grecia: As poleis. As cidades-estado independentes e as súas colonias 2.3. Roma: Da república ao imperio, a conquista e expansión do territorio
Tema 3. O Universo relixioso	3.1 A deificación dos gobernantes 3.2 A relixión cívica 3.3. As formas da piedade

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Sesión maxistral	23	30	53
Seminarios	12	10	22
Titoría en grupo	7	0	7
Traballos tutelados	3	30	33
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	12	13
Probos de resposta curta	2	18	20
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións teóricas sobre o temario co apoio ilustrativo dos textos antigos e material gráfico e iconográfico
Seminarios	Debates e análise das fontes de coñecemento da Historia Antiga en relación cos temas expostos nas sesións maxistrais
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materia, principalmente daquelas relacionadas cos traballos individuais e en grupo
Traballos tutelados	A. En grupo: máximo tres personas, a escoller un tema relacionado preferentemente cos aspectos sociais B. Individual: Ensaio breve sobre personaxes destacados nas culturas da Antigüidade
Actividades introdutorias	Exposición e debate sobre os coñecementos previos dos/as estudantes sobre o temario a expoñer e aclaración dos aspectos básicos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Seminarios	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Titoría en grupo	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Traballos tutelados	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Realizaránse por escrito preguntas concretas sobre a temática exposata na aula que deberán resolverse manifestando, a maiores do coñecemento, a capacidade de análise e de síntese.	50
Seminarios	Análises e comentarios críticos das fontes que nos proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dun documental visionados na aula	10
Traballos tutelados	Dous traballos breves: 1. En grupo dun máximo de 3 realizar un estudo sobre un aspecto da sociedade das culturas do temario. A persoa que expoñe a determina a docente e a nota será a mesma para todos. 2. Breve ensaio escrito sobre tres personaxes destacado de cada unha das culturas	30
Outras	Asistencia e participación no conxunto das sesións presenciais	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os/as estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais

Bibliografía. Fuentes de información

- Beltran, F. y F. Marco: *Atlas de Historia Antigua*, Zaragoza, 1996, [Depósito: OUR 51458](#)
- Bravo, G.: *Historia del mundo antiguo: una introducción crítica*, Madrid, 2008, [OUR 931 /198](#)
- Donadoni, S.: *El hombre egipcio*, Madrid, 1991, [OUR 931 /260](#)
- Giardina, A. (ed.): *El hombre romano*. Madrid, 1991, [OUR 931 /226](#)
- Gómez Espelosín, F.J.: *Historia de Grecia Antigua*, Madrid, 2001, [OUR 931 /262](#)
- Lara Peinado, F.(dir): *Diccionario de instituciones de la antigüedad*. Madrid, 2009, [OUR 931 /770](#)
- Sanmartín, J. y J.M. Serrano: *Historia antigua del Próximo Oriente : Mesopotamia y Egipto*, Madrid, 1998, [OUR 931 /232](#)
- Shaw, I. y P. Nicholson: *Diccionario Akal del Antiguo Egipto*, Madrid, 2004, [OUR 931 /517](#)
- Vernat, J.-P. (ed.): *El hombre griego*, Madrid, 1993, [OUR 931 /236](#)

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia de América precolombina e colonial				
Materia	Historia de América precolombina e colonial			
Código	O02G250V01303			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	1C
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Profesorado	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Correo-e	sixirei@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer a evolución dos diversos modelos sociais que se desenvolven no continente americano na etapa precolombina (tribal, caciquil, cidades estado, imperios)	A14	B1
	A16	B2
	A26	B10
	A31	B16
Coñecer e comprender os cambios que se producen en América despois da chegada dos europeos	A12	
	A14	
	A19	
	A20	
Desenvolver unha capacidade crítica con respecto aos acontecementos históricos do pasado	A12	B7
Manexar fontes directas e indirectas e saber utilizar textos parahistóricos relacionados cos procesos a analizar	A17	B2
	A18	B5
	A23	B9
		B11

Contidos

Tema

1. América Precolombina	1.1 As orixes do home americano 1.2 As primeiras culturas e os modelos de organización social 1.3 As grandes culturas indíxenas
2. América colonial	2.1 As navegacións atlánticas 2.2 Descubrimento e conquista de América 2.3 Os diversos modelos de ocupación do territorio e a súa organización administrativa 2.4 A economía das colonias europeas 2.5 Sociedade e cultura na etapa colonial

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	6	12	18
Titoría en grupo	8	15	23
Traballos de aula	4	8	12
Traballos tutelados	5	20	25
Sesión maxistral	24	30	54
Actividades introdutorias	1	0	1
Outras	0	0	0
Probas de resposta curta	2	15	17

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminarios	Sesións dirixidas a grupos que traballarán dende o comezo do curso nun tema práctico concreto. Estes traballos terán tamén horas de tutelaxe.
Titoría en grupo	Discusión e resolución de problemas xurdidos na realización dos traballos prácticos e nas clases maxistrais.
Traballos de aula	Actividades destinadas a exercicios prácticos.
Traballos tutelados	Atención personalizada a resolución de problemas derivados da realización dos traballos individuais.
Sesión maxistral	Exposición das liñas de interpretación e desenvolvemento dos temas que forman parte do programa de contidos.
Actividades introdutorias	Explicación da metodoloxía e do programa de actividades da asignatura, así como do sistema de avaliación.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Sesión maxistral	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Traballos de aula	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Comentarios de texto e material gráfico que será suministrado polo profesor	20
Traballos tutelados	As sesións de traballo tutelado avaliaranse mediante a realización dun traballo a desenrolar sobre algún tema do programa.	30
Sesión maxistral	Valorarase mediante probas de resposta curta.	40
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os alumnos teñen dereito a presentarse a unha segunda convocatoria. Aqueles que non acaden a calificación mínima (5) para superar o curso ou non teñan asistencia regular a clase e seminarios e/ou non presenten os traballos que deben realizar dentro e fora da aula, terán dereito a un exame final no que se examinarán de todo o programa da materia que prepararán a partir da bibliografía indicada ó respecto. Será obrigatorio a presentación do traballo tutelado que se teña indicado para a realización por parte dos alumnos. Dito traballo representará no exame final o 30% da calificación.

Bibliografía. Fontes de información	
BETHELL, L. (ed.), Historia de América Latina (Vols. I-IV) , Crítica,	

CIUDAD, A.; LUCENA, M.; MALAMUD, C., **Manual de Historia Univesarl. Historia de América. Tomo X**, Historia 16,
VARIOS, **Historia General de América Latina. Vols. I-V**, UNESCO,
MARCHENA, J.; GARAVAGLIA, J.C, **América Latina de los orígenes a la independencia**, Crítica,
NAVARRO GARCÍA, L. (dir.), **Historia de las Américas. T I-II**, Alhambra,
RAMOS, D. (coord.), **Manual de Historia Universal. Vols. IX-XI**, Nájera,
SIXIREI PAREDES, C., **Historia de América. T. I**, Ir Indo,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia medieval universal				
Materia	Historia medieval universal			
Código	002G250V01304			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	1C
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Durany Castrillo, Mercedes			
Profesorado	Durany Castrillo, Mercedes			
Correo-e	mdurany@uvigo.es			
Web				
Descrición	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval entre os séculos IV ao XV xeral			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Obxectivos	A16	B1
Coñecemento e comprensión das liñas básicas de evolución histórica da sociedade medieval nos tres ámbitos culturais: Occidente, Bizancio e Islam		
Análise e comentario de fontes de información e materiais básicos para o estudo da Idade Media	A17	B2
Adquirir conciencia do legado da Idade Media para entender e explicar de forma crítica a sociedade actual	A12	B7

Contidos

Tema		
1.- Introducción á Idade Media	1.1.- Concepto, periodización e valoración da Idade Media 1.2.- Fontes e bibliografía para o estudo da Idade Media 1.3.- O legado da Idade Media	
2.- Alta Idade Media (ss. IV -X)	2.1.- Os reinos xermánicos e o nacemento da Cristiandade occidental 2.2.- A época carolinxia 2.3.- O imperio bizantino 2.4.- O nacemento do Islam	
3.- Plena e Baixa Idade Media (ss. XI-XV)	3.1.- Expansión e organización social do espazo europeo (ss. XI-XIII) 3.2.- O Imperio universal e as monarquías europeas 3.3.- Economía e sociedade na época baixomedieval (ss. XIV-XV) 3.4.- Crise do Pontificado e afianzamento das monarquías nacionais 3.5.- Cultura, pensamento e relixiosidade.	

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	17	12	29
Seminarios	6	18	24
Traballos tutelados	6	22	28
Presentacións/exposicións	7	14	21

Saídas de estudo/prácticas de campo	2	4	6
Titoría en grupo	2	0	2
Informes/memorias de prácticas	3	9	12
Traballos e proxectos	2	6	8
Probas de resposta curta	1	6	7
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	9	11
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividade encamiñada a tomar contacto co alumnado e presentarles o programa docente da asignatura
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos dalgúns temas do programa, así como as bases teóricas e directrices doutros traballos a desenrolar polos estudantes
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten afondar e complementar os contidos da materia: comentario de texto, visionado película, lectura dun libro monográfico.
Traballos tutelados	Os estudantes preparan en pequenos grupos un proxecto o tema monográfico da materia que require búqueda e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, elaboración do guión, selección de textos e fontes, etc.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante a profesora e o resto da clase dun tema o proxecto sobre os contidos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Acividade de aplicación dos coñecementos a realidades do entorno: visita de monumentos e lectura histórica da paisaxe,
Titoría en grupo	Entrevistas que realiza a profesora cos alumnos para asesorarlles nas actividades a desenrolar, resolver dúbidas, e facer un seguimento do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Traballos tutelados	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Titoría en grupo	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Traballos e proxectos	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	As sesións maxistras que desenrolan parte do temario do programa serán avaliadas mediante dúas probas: Unha de resposta curta a mediados do mes de novembro e outra de resposta longa ao final de curso	30
Seminarios	Os seminarios e clases prácticas serán avaliados mediante tres informes/memorias: Un comentario de texto Un resumo-comentario sobre a película visionada Unha recensión sobre a lectura dun libro monográfico	30

Traballos tutelados	Os temas e proxectos preparados polos alumnos en pequenos grupos de traballo, avaliaráanse: o guión do traballo, a estrutura e contidos, as fontes e bibliografía empregadas, así como a exposición oral ante o profesor e o resto de alumnado	30
Outras	A entrega puntual dos traballos, memoria de prácticas, así como a asistencia e participación activa dos alumnos nas clases	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os alumnos poderán facer o examen final que consistirá en:

- 1.- Un comentario de texto e dúas preguntas sobre o libro monográfico: 40%
- 2.- O desenrolo dun tema ou pregunta amplia: 40%
- 3.- Resposta a un breve cuestionario: 20%

Bibliografía. Fontes de información

Gª de Cortázar, J.A. e Sesma Muñoz, J.A., **Manual de Historia Medieval**, Madrid, Alianza Editorial,

Ladero Quesada, M.F. e López Pita, P., **Introducción a la historia del occidente medieval**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,

Álvarez Palenzuela, V.A. (coord.), **Historia Universal de la Edad Media**, Barcelona, Ariel,

Donado Vara, J. e Echevarría Arsuaga, A., **La Edad Media: siglos V-XII**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,

Donado Vara, J. Echevarría Arsuaga, A. e Barquero Goñi, C., **La Edad Media: siglos XIII-XV**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,

Mitre Fernández, E., **Textos y documentos de época medieval (análisis y comentario)**, Barcelona, Ariel,

Echevarría Arsuaga, A. e Rodríguez García, J.M., **Atlas histórico de la Edad Media**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,

<http://www.isftic.mepsyd.es>,

<http://www.geohistoria.net>,

<http://www.cervantesvirtual.com/historia/textos/medieval>,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Paleografía				
Materia	Paleografía			
Código	002G250V01305			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	1C
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, Maria Beatriz			
Profesorado	Vaquero Díaz, Maria Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia Paleografía permíte ao alumnado coñecer as características gráficas dos ciclos da escritura latina, así como os sistemas abreviativos e de datación documental utilizados. Capacítao ademais para ler e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino.			

Competencias de titulación

Código	
A15	Coñecemento de linguas antigas
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Capacidade de ler, transcribir e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino	A15	B2
	A17	B5
	A23	B11
Coñecemento e capacidade para interpretar as características gráficas, abreviaturas e sistemas de datación documental utilizados na escritura latina.	A15	B2
	A17	B7

Contidos

Tema	
1.- Os grandes ciclos da escritura latina.	1.1.- Definición e evolución do concepto de paleografía. 1.2.- Os grandes ciclos da escritura latina e o vocabulario básico da paleografía. 1.3.- O ciclo escriturario romano. 1.4.- As escrituras dos reinos xermánicos. A escritura visigótico-mozárabe. 1.5.- A escritura carolina. 1.6.- A escritura gótica. 1.7.- A escritura cortesana e procesal. 1.8.- A escritura humanística e a imprenta.
2.- Materiais, braquigrafía e datación documental.	2.1.- Materiais e instrumentos escriptorios. 2.2.- Abreviaturas, sistemas abreviativos e signos de puntuación e corrección. 2.3.- Datación documental.
3.- Elaboración de coleccións documentais.	3.1.- Normas de edición documental. 3.2.- Elaboración de índices.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	15	30
Seminarios	25	55	80
Titoría en grupo	7	0	7
Probas de resposta curta	1	15	16

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	15	17
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións nas que se familiarizará ao alumnado coas principais características gráficas, sistemas abreviativos, normas de edición e sistemas de datación documental da escritura latina.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se realizarán prácticas de lectura, transcripción, datación e edición sobre documentación manuscrita pertencente aos distintos ciclos da escritura latina.
Titoría en grupo	Actividade na que se utilizarán titorías en grupo para revisar e aclarar as dúbidas sobre os contidos teóricos e prácticos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e das probas de avaliación escritas.
Titoría en grupo	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e das probas de avaliación escritas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba de resposta curta na que o alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas.	40
Seminarios	Os seminarios avaliaranse mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito.	50
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

Casado Quintanilla, B. (1997): *Láminas de la Cátedra de Paleografía y Diplomática*. Madrid, UNED. OUR 930.2 /126

Láminas Paleografía 90/91 (1990): Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela - Área de Ciencias e Técnicas Historiográficas. OUR 930.2 /18

Millares Carlo, A. (1983): *Tratado de Paleografía Española*. Madrid, Espasa Calpe. OUR 930.2 /35

Paleografía y Diplomática de la UNED (1991): Madrid, UNED. OUR 930.2 /11

Petruci, A. (2003): *La ciencia de la escritura. Primera lección de Paleografía*. Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica. FFT 003 PET cie

Riesco Terrero, A. (ed.) (1999): *Introducción a la Paleografía y la Diplomática general*. Madrid, Síntesis. OUR 930.2 /55

Riesco Terrero, A. et al. (2003): *Vocabulario científico-técnico de Paleografía, Diplomática y ciencias afines*. Madrid, Barrero&Azedo. OUR 930.2 /95

Romero Tallafigo, M. et al. (1995): *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*. Huelva, Universidad de Huelva. OUR 930.2 /57

Bibliografía específica

Agustí y Casanovas, J.; Voltes Bou, P. (1952): *Manual de cronología española y universal*. Madrid, CSIC.

Boullón Agrelo, I.; Monteagudo, H. (2009): *De verbo a verbo. Documentos en galego anteriores a 1260*. Anexo da revista *Verba*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela. OUR 811.134.4 /187

Capelli, A. (1988): *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*. Milán, Ulrico Hoepli. Depósito: OUR 33903

De Hamel, Ch. (1999): *Copistas e iluminadores*. Madrid, Akal. OUR 75 /209

Documentos selectos para el estudio de los orígenes del romance en el Reino de León. Siglos X-XII (2003): León, Fundación MonteLeón-Caja España-Colección "Fuentes y Estudios de Historia Leonesa". OUR 930.2 /119

López Gómez, P.; Gallego Domínguez, O. (2007): *El documento de archivo. Un estudio*. A Coruña, Universidade da Coruña. 930.25 LOP doc

Manual de Sigilografía (1996): Madrid, Subdirección General de los Archivos Estatales, Norma realizada por María Carmona de los Santos. OUR 930.2 /59

Nomenclátor de Galicia. Toponimia oficial das provincias, concellos, parroquias e lugares (2003): Santiago de Compostela, Xunta de Galicia FFT 806.99 NOM deg -
http://cpapx.xunta.es/toponimia-oficial?content=/Portal-Cpapx/Contidos/Estandar/Secretaria_xeral/Servizos/busca_directa_toponimia.html [Consulta 31/05/2010]

Riesco Terrero, A. (1983): *Diccionario de abreviaturas hispanas de los siglos XIII al XVIII*. Salamanca. OUR 930.2 /76

Ruíz García, E. (1988): *Manual de Codicología*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Depósito: OUR 33877

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Lingua clásica: Introducción á lingua e literatura latinas/O02G250V01103

Outros comentarios

Materias que continúan o temario: "Diplomática e Arquivística" (4º curso).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia: Metodoloxía da historia				
Materia	Historia: Metodoloxía da historia			
Código	002G250V01401			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2º	2C
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	González Abellás, Isaac César			
Profesorado	González Abellás, Isaac César Rodríguez Rodríguez, Santiago			
Correo-e	abellas@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral	Introducción ao estudo dos problemas metodolóxicos, fontes e técnicas de investigación ligadas a produción e coñecemento histórico.			

Competencias de titulación

Código	
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer os principais tipos de fontes históricas e os problemas que plantea a súa utilización ou crítica.	A17 A23	B1
Coñecer e tomar conciencia dos problemas metodolóxicos e técnicas de investigación histórica, que non se poden desligar de cuestións teóricas que aluden a un sustrato conceptual elaborado.	A18	B5
Recoñecer e experimentar con distintos tipos de fontes e técnicas de investigación relacionadas co coñecemento histórico e a súa produción	A23	B1 B2
Reflexionar e indagar sobre áreas limítrofes ou "de fronteira" como a socioloxía, antropoloxía, economía e outras ciencias sociais, coas que o historia pode compartir metodoloxías de traballo, co fin de incentivar a colaboración interdisciplinaria.	A23	B5

Contidos

Tema	
1. A produción do coñecemento histórico: teoría e método	1.1. Epistemoloxía e metodoloxía da historia. 1.2. Heurística e hermenéutica: tipoloxía e crítica de fontes. 1.3. Relación teoría/método e método/fontes. 1.4. Historia e tempo: cronoloxía e periodización.
2. A metodoloxía histórica	2.1. As metodoloxías e técnicas cualitativas. 2.2. As metodoloxías e técnicas cuantitativas. 2.3. As metodoloxías de traballo compartidas con outras Ciencias Sociais e apertura interdisciplinaria.
3. O proceso de investigación histórica	3.1. O oficio ou práctica do historiador e a investigación histórica. 3.2. Deseño e pasos na elaboración dun traballo de investigación histórica.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	2	6	8
Prácticas en aulas de informática	2	4	6

Prácticas externas	1	2	3
Traballos tutelados	8	20	28
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	4	6
Informes/memorias de prácticas	0	2	2
Traballos e proxectos	2	8	10
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións encamiñadas, por unha banda, a tomar contacto e obter información do alumnado e, por outra, a presentar o programa da materia.
Sesión maxistral	Exposición oral dos contidos da materia por parte do profesor.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se fará a presentación e introducción teórica das clases prácticas así como dos traballos tutelados.
Prácticas en aulas de informática	Actividade orientada a familiarizar o alumno coa búsqueda e utilización de fontes documentais a través da rede.
Prácticas externas	Actividade encamiñada a familiarizar o alumno coa búsqueda, manexo e recollida de información dos distintos tipos de fontes históricas (arquivos, museos, etc.).
Traballos tutelados	Actividades en grupo nas que se orientará e tutelará a realización dun proxecto ou traballo de investigación con fontes de arquivo.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas acerca dos contidos da materia, traballos e prácticas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas en aulas de informática	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Prácticas externas	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Seminarios	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Duas probas. Cada unha delas inclúe preguntas teóricas ou de desenvolvemento sobre os contidos e conceptos básicos da materia., así como unha proba ou probas prácticas.	50
Prácticas en aulas de informática	A avaliación realízase mediante a elaboración dun informe, dossier ou memoria de prácticas.	5
Prácticas externas	A avaliación farase mediante a elaboración e entrega dun informe ou memoria de prácticas.	5
Traballos tutelados	Elaboración, montaxe e entrega dun traballo persoal de investigación histórica a partir da lectura e análise de fontes documentais.	30
Outras	Asistencia e participación activa do alumno nas sesións teóricas e prácticas, así como entrega puntual dos traballos requiridos.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un examen final (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Bibliografía. Fuentes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Alía Miranda, F. Técnicas de investigación para historiadores: las fuentes de la historia. Madrid, 2005. [OUR 930 /185](#)

Cardoso, C. Introducción al trabajo de la investigación histórica. Barcelona, 2000. [OUR 930 /168](#)

Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C.; Baptista Lucio, P., Metodología de la investigación, Madrid, 2006. [30 PAR met](#)

Robles Sastre, E Metodología e investigación: contenidos y formas. Madrid, 2005. [OUR 930 /87](#)

Burke, P. Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico. Barcelona, 2001. [Depósito: OUR 8414](#)

Floud, R. Métodos cuantitativos para historiadores. Madrid,1983. [OUR 930 /135](#)

Sautu, R. et al., Manual de Metodología. Construcción del marco teórico, formulación de objetivos y elección de la metodología. Buenos Aires, CLASO, 2005.

Topolsky, J. Metodología de la historia. Madrid, 1982.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia: Introducción á historiografía/O02G250V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Arqueoloxía aplicada				
Materia	Arqueoloxía aplicada			
Código	002G250V01402			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	2C
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Perez Losada, Fermin Emiliano			
Profesorado	Perez Losada, Fermin Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio da cultura material europea desde a protohistoria ata época altomedieval, con especial atención ó período clásico e ó ámbito xeográfico da Península Ibérica.			

Competencias de titulación

Código	
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Identificar e comprender a cultura material do período e área xeográfica considerada.	A17	B2
	A23	B7
Analizar e interpretar os devanditos vestixios arqueolóxicos, extraendo o seu significado e importancia a nivel histórico	A23	B1
		B5

Contidos

Tema	
1. Arqueoloxía Protohistórica no Mediterráneo	1.1. O mundo fenicio-púnico 1.2. A cultura ibérica peninsular 1.3. A cultura castrexa peninsular
2. Arqueoloxía Grega	2.1. A cidade e o urbanismo. Expansión colonial. Arquitectura pública civil e relixiosa. Necrópoles e construcións domésticas 2.2. Plástica maior: estatuaria e relevo. Pintura e mosaico. 2.3. O universo cerámico grego: producións, tipoloxía, funcionalidade e iconografía.
3. Arqueoloxía Romana e tardoantiga	3.1. Construción e arquitectura. Arquitectura pública, privada e funeraria. Cidades e urbanismo: Roma e outras cidades provinciais. 3.2. O exército e os seus asentamentos. A paisaxe rural: parcelarios, vías de comunicación, enxeñaría hidráulica, poboados e casas de campo 3.3. Estatuaria, relevo, pintura e mosaico. O universo cerámico (producións, tipoloxía) e outras artes suntuarias e industriais (vidro, metais) 3.4. Necrópoles e arquitectura cultural paleocristiana. Escultura, relevo e mosaico.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	12	20
Seminarios	15	37.5	52.5
Presentacións/exposicións	2	5.5	7.5
Sesión maxistral	15	15	30
Probas de resposta curta	2	7	9

Outras	0	0	0
Informes/memorias de prácticas	0	3	3
Traballos e proxectos	8	20	28

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Viaxe de estudos para observación e estudo directo de xacementos e materiais arqueolóxicos tratados nas clases teóricas. Está prevista unha saída de tres días de duración ao ámbito próximo (ca. 500 kms. a partir de Ourense) durante o mes de maio.
Seminarios	Actividades desenvolvidas en grupo reducido, enfocadas ao traballo en profundidade sobre 5 subtemas específicos do temario a acordar co profesor.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado, de maneira individual ou en grupo reducido (2-3 persoas), dun dos subtemas específicos tratados nos seminarios, a xeito de sesión maxistral para o resto dos seus compañeiros. A exposición deberá apoiarse en medios audiovisuais (PowerPoint ou similar) e deberán entregar asemade o guión da exposición por escrito.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Esta exposición abranguerá alomenos 5 subtemas dos contemplados no temario.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Sesión maxistral	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Seminarios	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Traballos e proxectos	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Saídas de estudo/prácticas de campo	A viaxe de estudos será avaliada, amais de pola asistencia, mediante a entrega dunha breve memoria de prácticas	15

Seminarios	Os contidos tratados nos seminarios serán avaliados, amáis de pola asistencia, mediante a presentación/exposición por parte dos alumnos, a xeito de clase maxistral, do subtema específico elixido. Valoraránse os contidos e metodoloxía da propia exposición, así como a entrega dun guión por escrito.	35
Sesión maxistral	Os contidos presentados nas sesións maxistrais serán avaliados, amáis de pola asistencia, mediante unha proba de resposta curta.	40
Outras	Asistencia ás clases presenciais (sesión maxistral, seminarios, viaxe de estudos, presentacións/exposicións) e avaliación do grao de participación nas mesmas	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todo o alumnado ten dereito a ser avaliado mediante unha proba de avaliación final, consistente nun exame dos contidos da sesión maxistral (40%) e mais na entrega de sendos traballos escritos equivalentes á presentación/exposición dun subtema específico (35%) e mais á memoria breve da saída de estudos (15%). O tamaño, contido e outras condicións destes traballos serán acordadas previamente co profesor da materia.

Para aprobar a materia (e facer media ponderada coa avaliación das prácticas) é preciso obter no exame unha nota igual ou superior ós 4 puntos. Tamén será preciso ter presentado alomenos un tercio das actividades prácticas.

Idénticas condicións rexen para a segunda convocatoria, coa salvedade de que o 10% asignado á asistencia pasará a repartirse entre o exame (45%) e as actividades prácticas (55%).

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Egipto y del Próximo Oriente. Arqueología del Egeo. Arqueología de Grecia)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.1

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Roma)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.2

ZARZALEJOS PRIETO, M.; GUIRAL PELEGRIN, C. (2010): *Historia de la cultura material del mundo clásico*, UNED, Madrid.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

AA.VV. (1993): *La ciudad hispanorromana*, Barcelona. OUR 931 /223

AA.VV. (1999): *Hispania: el legado de Roma*, Madrid. OUR 931 /494

ADAM, J. P. (2002): *La construcción romana. Materiales y técnicas*, León. OUR 72 /178

ALVAR, J. (Dir) [2008]; *Entre Fenicios y visigodos: la historia antigua de la Península Ibérica*, Madrid. La esfera de los libros. OUR 931 /712

AUBET SEMMLER, M^a.E. (2007): *Tiro y las colonias fenicias de Occidente*. Edición ampliada. Barcelona. Crítica. OUR 903 /429

BENDALA, M. (2004): *Tartessos, íberos y celtas. Pueblos, culturas y colonizadores de la Hispania Antigua*, Madrid. OUR 931 /588(A)

BLAS CORTINA, A.; VILA VALDÉS, A. (Eds.) (2002): *Los poblados fortificados del noroeste de la península Ibérica. Formación y desarrollo de la cultura castreña*, Coloquios de arqueología en la cuenca del Navia, Navia. OUR 902 /221

COPPA, M. (1981): *Storia dell'urbanistica : le etta ellenistiche*, Roma. OUR 911.3 /266

FERNANDEZ CASADO, C. (1983) *Ingeniería hidráulica romana*, Madrid. Depósito: OUR 34374

GARCIA y BELLIDO, A.(1985) *Urbanística de las grandes ciudades del mundo antiguo*, Madrid. Depósito: OUR 38550

GONZÁLEZ GARCÍA, F.J. (Coord.) (2007); *Los pueblos de la Galicia Céltica*, Madrid. OUR 903 /418

GROS, P. (1996-2001) *L 'Architecture romaine du début du IIIe siècle av. J: C. a la fin du Haut Empire I. Les Monuments publics, II.Maisons, palais, villas et tombeaux*, Paris. OUR 72 /21

GROS, P.; TORELLI, M. (1992) *Storia dell' urbanistica: il mondo romano*, Roma-Bari. Depósito: OUR 38575

PRADOS MARTÍNEZ, F. [2007]; *Los Fenicios: del monte Líbano a las columnas de Hércules*. Madrid. Marcial Pons

Historia. OUR 931 /643

VV.AA. (1981-1985) *Enciclopedia dell'Arte Antica. Atlante delle forme Ceramiche. I. Ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo (Medio eTardo Impero)*, Roma. OUR 902 /201

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte: Arte clásica/O02G250V01201

Teoría e método da arqueoloxía/O02G250V01205

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia contemporánea universal				
Materia	Historia contemporánea universal			
Código	002G250V01403			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	2C
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodriguez, Julio			
Profesorado	Prada Rodriguez, Julio			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer detalladamente a evolución da sociedade na época contemporánea e as transformacións económicas e políticas ata mediados do século XX	A14	B1
	A16	B5
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade ao longo da idade contemporánea	A14	B1
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios da etapa contemporánea e a nosa realidade actual	A12	B7
Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da época contemporánea para ser quen de planificar e realizar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	A23	B5 B9

Contidos

Tema	
1. A era das revolucións. Capitalismo e imperialismo.	1.1. As transformacións económicas: formación do capitalismo 1.2. As transformacións políticas. O modelo liberal. 1.3. As transformacións sociais. Sociedade de clases e movemento obreiro 1.4. A expansión colonial e o imperialismo. 1.5. Os grandes Estados europeos no século XIX. China e Xapón.
2. As grandes tensións da primeira metade do século XX.	2.1. As relacións internacionais ata 1914. A Primeira Guerra Mundial 2.2. Socialismo, Democracia e Totalitarismo. 2.3. Economía e sociedade na etapa de entreguerras. 2.4. As grandes potencias europeas. O mundo extraeuropeo. 2.5. As relacións internacionais no período de entreguerras e a Segunda Guerra Mundial.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	6	12	18
Prácticas autónomas a través de TIC	2	2	4
Titoría en grupo	6	0	6

Traballos de aula	3	6	9
Traballos tutelados	4	20	24
Sesión maxistral	24	30	54
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	30	34
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistrais.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades prácticas na aula de Informática orientadas a que o alumnado coñeza e sexa quen de manexar os recursos electrónicos dispoñibles para a elaboración de unidades temáticas e didácticas en Historia Contemporánea Universal.
Titoría en grupo	Sesións dirixidas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusablemente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Titoría en grupo	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos de aula	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Seminarios	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Traballos tutelados	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en curso. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
---------------------	---

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación	7.5
Prácticas autónomas a través de TIC	Presentación e entrega, na data sinalada e conforme aos parámetros indicados, dos materiais elaborados nas sesións prácticas.	2.5
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.	5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	15
Sesión maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación correspondentes, cadansúa, a cada un dos dous grandes temas-bloque do programa e que incluírán tanto probas de resposta curta como longa ou de desenvolvemento e comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.	60
Outras	Asistencia e participación activa en sesións maxistras, prácticas, seminarios, etc	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo) nos que se examinarán de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada, o mesmo que aqueles alumnos/as que non realicen calquera das probas de avaliación continua, prácticas e/ou traballos obxecto de avaliación ou non acaden neles a cualificación mínima de aprobado.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BRIGGS, A. e CALVIN, P., Historia Contemporánea de Europa, 1789-1989, Barcelona, Crítica, 2004.

CASASSAS, J. (coord.), La construcción del presente. El mundo desde 1848 hasta nuestros días, Barcelona, Ariel, 2005.

GRUPO GÁNDARA, Cadernos de Historia do Mundo Contemporáneo, Vigo, Ed. Xerais, 1994-97.

HOBBSAWM, E., Historia del Siglo XX. 1914-1991, Barcelona, Crítica, 2008.

JUANA, J. de e PRADA, J., Historia do Mundo Contemporáneo(1870-1945), Vigo, Ser. Pub. Universidade de Vigo, 2002.

MORALES LEZCANO, V. e de la TORRE GÓMEZ, H. (coords.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, CEURA, 1997.

NERÉ, J. (dir), Historia Contemporánea, Barcelona. Labor, varias eds.

PALACIOS BAÑUELOS, J. L., Manual de Historia Contemporánea Universal, Madrid, Dilex, 2006, 2t.

PALMER, R. e COLTON, J., Historia Contemporánea, Madrid. Akal (varias eds.).

PAREDES, J., (Coord.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, Ariel, 1999, 2 t.

VILLARES, R., e BAHAMONDE, A., El Mundo Contemporáneo. Siglos XIX-XX, Madrid, Taurus, 2001.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítese aos manuais citados na bibliografía básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte medieval				
Materia	Historia da arte medieval			
Código	002G250V01404			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	2C
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Mera Alvarez, Irene			
Profesorado	Mera Alvarez, Irene			
Correo-e	irenemera@yahoo.es			
Web				
Descrición xeral	Proporcionar ao estudante o coñecemento das principais manifestacións artísticas da Idade Media europea, iniciándose ao tempo nas diferentes correntes metodolóxicas para a súa comprensión e análise			

Competencias de titulación

Código	
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeneral da Historia da Arte Universal
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
A34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento e aplicación de fontes literarias e documentais para o estudo das manifestacións artísticas na Idade Media	A28 A30 A32	
Capacidade para facer unha lectura formal, estilística e iconográfica das obras de arte medievais	A28 A34	B1
Comprensión da evolución e desenvolvemento das principais manifestacións artísticas durante a Idade Media dentro dunha contextualización histórica	A24 A25 A34	B2

Contidos

Tema	
1. O prerrománico	1.1. Arte paleocristián: frescos catacumbarios e imaxes en pedra. Arquitectura eclesial. 1.2. Arte bizantino en Constantinopla e Rávena. 1.3. Arte occidental na Europa das invasións
2. O Románico	2.1. O mosteiro medieval. Igrexas de peregrinación: arquetipo dun estilo. O templo románico. 2.2. A escultura románica. 2.3. A pintura románica
3. O Gótico	3.1. A arquitectura gótica nos séculos XII e XIII: cisterciense, cartuxana e mendicante. A Europa das catedrais. 3.2. A escultura gótica. 3.3. A pintura gótica: estilos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	23	30	53
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	4	8
Traballos tutelados	3	20	23
Seminarios	8	16	24
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Traballos e proxectos	1	2	3

Informes/memorias de prácticas	2	5	7
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións previas, orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e de toma de contacto cos estudantes
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co emprego de medios audiovisuais, por parte do profesor, dos contidos teóricos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo ao entorno académico universitario relacionadas co ámbito do estudo da materia (visitas a institucións museísticas, colección de arte, monumentos, etc.)
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor, na realización de traballos individuais sobre aspectos vinculados ás manifestacións artísticas da Idade Media
Seminarios	Actividades iversas realizadas na aula ou na aula de informática como complemento e reforzamento dos contidos da materia
Titoría en grupo	Asesoramento, seguemento e orientación no proceso de execución dos traballos tutelados a realizar polo estudante así como das probas de avaliación

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Traballos tutelados	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa	30
Traballos tutelados	Os traballos tutelados serán avaliados unha vez expostos na aula, e entregados mecanografiados en soporte papel	30
Seminarios	Os materiais e exercicios prácticos realizados nos seminarios serán avaliados mediante a entrega dunha memoria de prácticas	30
Outras	Asistencia con participación	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todo alumnado ten dereito a ser avaliado mediante un exame final

Bibliografía. Fontes de información

BARRAL E ALTET, X, **La Alta Edad Media. De la antigüedad al año 1000**, tASCHEN,
 BECKWITH, J, **El arte de la Alta Edad Media: carolingio, otónico, románico**, Destino,
 BECKWITH, J., **Arte paleocristiano y bizantino**, Cátedra,
 BRUYNE, E., **La estética de la Edad Media**, Visor,
 DUBY, G., **La época de las catedrales**, Cátedra,
 ETTINGHAUSEN, R., **Arte y arquitectura del Islam, 650-1250**, Cátedra,
 JANSON, H. W., **El arte de la Edad Media**, Alianza,
 RAMIREZ, J. R., **La Edad Media**, Alianza,
 SCHLOSSER, J., **El arte de la Edad Media**, Gustavo Gili,
 WILIANSON, P., **Escultura gótica. 1140-1330**, Cátedra,
 YARZA, J., **Baja Edad Media: los siglos del gótico**, Sílex,

Recomendacións

Outros comentarios

Todo alumnado ten dereito a ser avaliado mediante un exame final

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna universal				
Materia	Historia moderna universal			
Código	002G250V01405			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2º	2C
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da civilización e sociedade da Idade Moderna, prestando especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B7	Capacidade de razoamento crítico.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento xeral, crítico e actualizado dos principais rasgos da evolución da civilización e sociedade na Idade Moderna en totaldas vertientes (política, económica, social e cultural).	A14	B1
	A16	B7
Coñecemento e comprensión dos grandes procesos de cambio e continuidades que houbo ao longo da Idade moderna, así como as razóns que motivaron eses procesos.	A16	B1
	A20	B3
	A22	
Adquirir conciencia crítica da relación existente entre os acontecementos e procesos da Idade Moderna e a realidade actual.	A12	B7

Contidos

Tema	
1. Bases estruturais	1.1. A demografía europea do Antigo Réximen. 1.2. Os sectores económicos da Europa do Antigo Réximen. 1.3. A sociedade europea do Antigo Réximen. 1.4. O pensamento económico na Europa Moderna.
2. Cultura e mentalidades	2.1. Humanismo e reformas religiosas. 2.2. Cultura e ciencia do Barroco a Ilustración. 2.3. Cultura popular e mentalidades (ss. XVI-XVIII).
3. Política y relaciones internacionales	3.1. O pensamento político moderno na e as novas correntes. 3.2. As monarquías europeas e relacións internacionais no século XVI. 3.3. A crisis das monarquías absolutas e as relacións internacionais no século XVII. 3.4. O Despotismo ilustrado e os conflitos dinásticos do setecentos. Reacción e revolución.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	6	16	22

Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	5	10	15
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar o programa da materia, así como a tomar contacto e obter información das competencias, intereses e motivacións do alumnado co fin de articular a docencia para unha aprendizaxe mais eficaz.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento de actividades relacionadas coa mesma.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo intensivo sobre un tema ou serie de temas do programa que pode requiren a lectura e manexo de bibliografía, dar resposta a preguntas dirixidas, etc. Orientados a fomentar o debate e a participación activa do alumnado.
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polos alumnos de forma individual ou en grupo.
Traballos de aula	Actividades encamiñadas a resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos da materia.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como dos traballos e exercicios prácticos requeridos os alumnos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudio e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos tutelados	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudio e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Titoría en grupo	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudio e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos de aula	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudio e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A avaliación farase mediante a realización de dúas probas que incluírán: preguntas de resposta larga ou desenvolvemento, algunhas de resposta curta e unha proba práctica.	60
Seminarios	Presentación e análise crítica dos materiais traballados mediante a participación activa do alumno nos debates e discursións.	7.5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme os criterios establecidos, dos traballos requeridos.	15
Traballos de aula	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas.	7.5
Outras	Asistencia e participación activa do alumno nas clases e actividades presenciais (seminarios, prácticas, etc.), así como a entrega puntual dos traballos requiridos.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os alumnos matriculados na materia teñen dereito a realizar o examen final, no que serán avaliados dos contidos do programa (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

- . Fontana, J. (ed), *Historia Universal Planeta*. vol. 6 a 10, Barcelona: Planeta, 1992-1994, Referencia: BCP R 94(031)
- . Floristán Imizcoz, A, (coord.), *Historia Moderna Universal*, Barcelona: Ariel, 2005. [OUR 94"15/17" /607](#)
- . Martínez Ruiz, E. et al., *Introducción a la Historia Moderna*, Madrid: Istmo, 1994, [OUR 94"15/17" /604](#)
- . Tenenti, A., *La Edad Moderna. Siglos XVI a XVIII*, Barcelona: Crítica, 2000, [OUR 94"15/17" /553](#)
- . Braudel, F., *Civilización material, economía y capitalismo. Siglos XV-XVIII*, 3 vols., Madrid: Alianza, 1984, [OUR 94"15/17" /326](#)
- . Chartier, R., *Libros, lecturas y lectores en la Edad Moderna*, Madrid: alianza, 1993, Depósito: OUR 36138
- . Lutz, H., *Reforma y Contrarreforma*. Europa entre 1520 y 1648, Madrid: Alianza, 2008, [OUR 94"15/17" /205](#)
- . Munck, TH., *La Europa del siglo XVII: 1598-1700. Estados, conflictos y orden social en Europa*, Madrid: Akal, 1994. [OUR 94"15/17" /419](#)
- . Renouvin, P., *Historia de las relaciones internacionales*, vol. 1 y 2, Madrid: Aguilar, 1967-69, [OUR 94"15/17" /86](#)
- . Rudé, G., *Europa en el siglo XVIII. La aristocracia y el desafío burgués*, Madrid: Alianza, 1978.

Recomendaciones